

Dr. KOVÁCS LAJOS

MICSODA AZ EMBER, HOGY MEGEMLÉKEZEL RÓLA?*

Zsolt 8

Csupán nyolc hónap telt el azóta, hogy országunkban, Romániában végbement a forradalmi változás, amely unitárius egyházunkat és személyes életünket is mélyen érintette. A forradalom lefolyásával kapcsolatos képek és tudósítások a történelmi jelentőségű eseményről az egész világot részletesen tájékoztatták. A jelenlegi kongresszuson résztvevő unitárius küldöttség nagyobb számú, mint volt a legutóbbi kongresszusokon. Hálásak vagyunk a nagyszerű alkalomért, hogy a kongresszus folyamán kicserélhetjük tapasztalatainkat és tevékenyen hozzájárulhatunk a kongresszus programpontjaiban szereplő lényeges, időszerű kérdések megvitatásához és egy egységes állásfoglalás kialakításához. Az egyes tagcsoportok között fennálló bensőséges testvéri kapcsolat, amely évtizedekre nyúlik vissza, szellemi erőforrást jelentett számunkra a múltban, és meggyőződésünk szerint minden egyes tagcsoport számára jelenteni fog a jövőben is.

Kedves Testvéreim! Az a megtisztelő feladat ért, hogy a Szabadelvű Kereszténység és Vallásos Szabadságnak Hágában, Hollandia fővárosában 1964-ben tartott ünnepélyes záróistentiszteletén a szószéki szolgálatot végeztem. Egyházi beszédem alapigéje ez volt: „Szükség néktek újonnan születetek“.

Most, huszonhat esztendő után, amikor ismét egybegyűltünk, megkérdezzük, hogy ennek a bibliai versnek hozzánk szóló időszerűsége megmaradt-e mind a mai napig? Világszövetségünknek újjá kell-e születnie, és ha igen, milyen mértékben, hogy feladatát az eddiginél még nagyobb mértékben betöltse? Ezekre a kérdésekre a 8. Zsoltár elemzése alapján próbálunk választ adni.

Világszövetségünk 1900-ban alakult. Létezése hosszú időszakában szüntelenül fejlődött. Nem csupán neve változott meg vagy alakult át, de szerkezetében és fő érdeklődésében is a különböző korok kívánalmai szerint lényeges változásokon ment át. 1969-ben megszűnt a Szabadelvű Kereszténység Nemzetközi Társulatának lenni. Ettől az időtől kezdve magába foglal nem-keresztény szervezeteket is, amelyek a szabadelvű szellem, a szüntelen szellemi reformáció szószólóinak vallják magukat és céljuk a szellemi és erkölcsi tökéletesedés fokozatos megközelítése.

---

* Elhangzott az IARF hamburgi kongresszusának ünnepi istentiszteletén, 1990. július 29-én.

A felolvasott alapige nem csupán a Bibliának, hanem a világirodalomnak is egyik igen értékes része, ha figyelembe vesszük, hogy két és félezer évvel ezelőtt íródott. Csodálatos világossággal tárgyal két alapvető fontosságú kérdést: az embernek Istenhez való viszonyát és az ember hivatását ezen a földön.

A Zsoltár ezeket a kérdéseket úgy oldja meg, hogy egyfelől felmutatja a „dicsőséggel és tisztességgel felruházott ember“ nagyságát, akit a teremtett lények közül egyedül áldott meg Isten élő, lángoló lélekkel, az értelem és a szellem világosságával, birtokolva valamit Isten hatalmából; aki uralkodik az állatokon és növényeken, a tenger halain, egyszóval a természet egészén. De másfelől, habár rendelkezik a világ minden gazdagságával, ugyanakkor el kell fogadnia korlátait is. Ez abban áll, hogy függ Istentől, aki mindenható és örökkévaló, ő maga azonban sem nem mindenható, sem nem örökkévaló. Élete csupán időleges; ki van szolgáltatva a halálnak és hosszabb vagy rövidebb idő elteltével mindent itt kell hagynia. A Zsoltár Isten diaszótésével kezdődik és végződik.

Tudjuk, hogy a zsoltárfírónak ez a felelete sokak részére, akik Világszövetségünkhöz tartoznak, de nem tekintik magukat keresztényeknek, vagy nem nevezik Istent a legfőbb valóságnak, nem kielégítő.

El kell azonban ismernünk és hangsúlyoznunk kell, hogy mi valóságos szervezet vagyunk, és valamiképpen meg kell oldanunk a végső lényvel kapcsolatos viszonyunkat. Máskülönben egyszerű erkölcsi közösséggé válnánk és nem volna jogunk arra, hogy magunkat vallásos embernek nevezzük. Összes tagcsoportjainknak, amelyek ebbe a kategóriába tartoznak, maguknak kell, saját hatáskörükön és érdeklődési körükön belül erre a kérdésre kielégítő vallásos választ adniok.

A zsoltárfíró második kérdése ez: „Micsoda az ember, hogy megemlékezel róla és az embernek fia, hogy gondod van reá?“ Másszóval: micsoda az ember, aki a teremtés koronája nevezet megérdemli? Erre a kérdésre adott válaszuk teljesen világos. Szervezetünk fennállása óta mindig és mind a mai napig érdeklődésünk fő tárgya az ember, akinek dicsősége, célja, hivatása, sorsa és jövője mindig érdeklődésünk központjában állott, és amivel kapcsolatban tagcsoportjaink és a szervezetünkhöz tartozó egyes személyek is, kivétel nélkül mindnyájan meg-egyeznek.

Es ebben a tekintetben csodálatos, nagyszerű hagyománnyal rendelkezünk. Nemes megelégedéssel mondhatjuk, hogy szervezetünk minden időben az emberiség erkölcsi felelősségét hangoztatta: mindig azoknak a kiváló embereknek az oldalán állott, akik az emberiség jövője szempontjából döntő jelentőségű szellemi mozgalmaknak, mint a 15. és 16. századi reneszánsz, a humanizmus, a radikális reformáció, valamint a 17. és 18. századi felvilágosodás lángoló lelkületű szószólói voltak, akik prófétai lelkesedéssel és megingathatatlan következetességgel a lelkiismereti szabadságnak, a szellem felszabadulásának, a társadalmi fejlődésnek, az igazság és békeség megvalósulásának szent ügyét utolsó lehetőségükig hős lélekkel, ha kellett életük feláldozásával is teljes hűséggel szolgálták.

Nemes öntudattal tehetünk tanúbizonyságot arról, hogy Világszervezetünk létezésének minden időszakában az emberiség előhaladását jelentő eszmék öntudatos zászlóhordozója volt, hogy mi, Világszövetségünk tagjai következetesen küzdöttünk minden szűkkörűség, merev dogmatiz-

mus ellen, amelyek hosszú időn át akadályozták, és mind a mai napig akadályozzák az emberiség szellemi fejlődését; hogy nemes küzdelmet folytattunk a rabszolgaság felszámolásáért, a nők egyenjogúságának elismeréséért, minden nép és minden ember szabadságáért, akik el voltak vagy még mindig el vannak nyomva; tiltakoztunk az embertelen vietnámi háború folytatásáért, hangoztattuk a javak egyenlő elosztásának szükségességét; imádkoztunk és harcoltunk a világ minden részén megvalósuló békéért. Nem szüntünk meg hangsúlyozni, hogy soha, semmi körülmények között nem lehet feladatunk az embertársaink feletti tirannizmus alkalmazása háború, vérontás, kegyetlenség vagy az erőszak bármilyen formájában; hogy minden vitatott kérdésünket tárgyalások útján kell megoldanunk; hogy az ember csak akkor válik a teremtés koronájává és csak akkor lesz méltó az ember nevezetre, ha felfedezi és becsüli embertársában a felebarátot, a testvért, az embert; ha családja, egyháza, szülőföldje és közössége iránti nemes felelősségtudattal igyekszik mindennapi kötelességeit az evangélium kettős nagy parancsolata második követelményének a szellemében gyakorolni: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.“

Mindnyájan tudjuk, hogy nem könnyű méltósággal és felelősséggel teljes életet élni. Túl sok a kísértés; az élet terhei súlyosak, és mi újra meg újra gyengékné, erőtelenekné bizonyulunk, amikor emberi méltóságunkról kell tanúbizonyságot tennünk. Újra meg újra alácsúszunk az erkölcsi magaslatokról az erkölcsi alacsonyok mélységeibe és képtelenek vagyunk emberhez méltó életet élni. De optimistáknak kell lennünk. Hinnünk kell, hogy nincs teljesen, véglegesen elveszett ember; hogy az embernek megvan a képessége, hogy erős akarattal, a legnagyobb mélységekből is kiemelkedve, megújuljon, lélekben újjászülessen. Meg vagyunk győződve, hogy mi a helyes úton járunk; hisszük, hogy az emberiség, sok akadály és visszaesés ellenére, fokozatosan, lépésről lépésre mégiscsak közelebb kerül a tiszta, eszményi élethez, Isten országához.

Kedves Testvéreim! Újra meg újra meg kell tanulnunk, hogy csak az a férfi vagy az a nő nevezheti magát a szó igazi értelmében embernek, aki a legmagasabb erkölcsi parancsolatok gyakorlásával igyekszik emberi méltóságáról újra meg újra tanúbizonyságot tenni. Készen kell lennünk az állandó lelki, szellemi újjászületésre. Rá kell eszmélnünk, hogy a múlt, a hagyományok, mint az ihletés fő forrásai kötnek ugyan, de nem minden tekintetben. Elég erőseknek kell lennünk, hogy megszabaduljunk mindentől, ami időszerűtlenné vált, és szellemi, értelmi előhaladásunkban akadályoz. Tudatában kell lennünk annak, hogy az anyagi javak szükségesek ugyan, de létezésünk értelmét nem alkotják. Különbséget kell tennünk a lényeges és lényegtelen dolgok között. Tudatosítanunk kell önmagunkban, hogy a láthatatlan, kézzel meg nem fogható, de életünk lényegét alkotó teremtő erők, mint a szeretet, békesség, jószág, igazságosság, jóakarát és megbocsátás a valódi értékek. Ezért azoknak kell mindennapi életünket irányítaniok. Meg kell éreznünk, hogy mi, Világszervezetünk tagjai egymáshoz tartozunk. Ezért az a feladatunk, hogy együtt munkálkodjunk, egymást becsüljük és szeressük, hogy az igazi ember, a teremtés koronája nevezetre méltóknak találjassunk. Amen.

SOK TAG VAN UGYAN, DE EGY TEST*

1Kor 12,20

Pál apostol a Korintus városi keresztény gyülekezetet második misziói útja során, ott tartózkodásának hosszabb ideje alatt alapította. Néhány évvel később a gyülekezetben sok megoldásra váró kérdés merült fel. Ezért adott a Bibliában olvasható nagyszerű levelében a gyülekezetnek olyan utasításokat, amelyek ma, közel kétezer esztendő múltán is nagy bölcsességről és végtelen szeretetről tanúskodnak.

Ebben a levélben az apostol összehasonlítást tett az általa alapított és fokozatosan erősödő többi gyülekezetek között és hangsúlyozta, hogy számos gyülekezet van ugyan, de azok mind ugyanazon egy test alkotórészei és mind egymáshoz tartoznak.

Amit Pál apostol mondott, érvényes ma is. Ha sok vonatkozásban különböznek is egymástól a vallásfelekezetek, a Lélek ereje mindnyájukat egybekapcsolja. Mert amint alapigénk mondja, sok tag van ugyan, de egy test.

Pál apostol ezzel a kérdéssel kapcsolatban a korintusi gyülekezetnek ezt írta: „A szem nem mondhatja a kéznek vagy a fej a lábnak: semmi szükségem nincs reád.“ Ellenkezőleg, az apostol felfogása szerint a testnek azok a részei, amelyek a legerőtlenebbnek látszanak, szintén nélkülözhetetlenek, és amelyeket a test legtisztességtelenebb tagjainak tartunk, azoknak nagyobb tisztességet kell tulajdonítanunk.

Az apostol így folytatja: Isten szerkesztette egybe a testet, az alábbvalónak nagyobb tisztességet adván, hogy ne legyen meghasonlás a testben, hanem ugyanazon mértékben gondoskodjanak egymásról a tagok. És ha szenved egy tag, együtt szenvednek a tagok mind, ha pedig tisztesség éri az egyik tagot, vele együtt örülnek a tagok mind.

A mai napon én, feleségemmel, Carrollal együtt nagy örömmel és mély meghatottsággal veszek részt ezen az istentiszteleten. A gyülekezet lelkésze megtisztelt minket meghívásával és szerető figyelmességével, és mi, a szó legszentebb értelmében, mint egy nagy családnak a tagjai, itt ma köztetek itthon érezzük magunkat. Hivatalos és személyes baráti üdvözléseket hoztunk magunkkal mindazoknak a hittestvéreinknek a részéről, akik az angliai unitárius egyházhoz tartoznak. Mi angol unitáriusok többi testvéreinkkel együtt szerte a világon egy testet, egyetlen nagy lelki, szellemi, vallási közösséget alkotunk.

El szeretném mondani, hogy feleségem és én azóta, hogy három esztendővel ezelőtt az erdélyi unitárius egyház több gyülekezetében látogatást tettünk, itt élő unitárius testvéreinkkel együtt szenvedtünk. Szendettünk, amikor a televízió és rádió híradásain keresztül azokról a szörnyű tervekről értesültünk, amelyek otthonaitokat és egyházaitokat veszélyeztették és a szerető lélekközösségeket szét akarták tépni; szen-

---

* Elhangzott augusztus 26-án a dicsőszentmártoni templomban tartott istentiszteleten; fordította dr. Kovács Lajos.